

SKÅNELEDEN PILOTPROJEKT INTEGRATION VT - 2003

Stiftelsen för
fritidsområden
i Skåne

Fredriksdals
FRILUFTSMUSEUM

Index	sid 2
Förord och inledning	sid 3
Skåneleden, Fulltofta och Klåveröd	sid 4-6
Söderprojektet	sid 7
Träd och Trä	sid 7
Ekonomiskt utfall	sid 8
Vandringsschema	sid 9
Genomförande	sid 10
Massmedia, bussar	sid 11
Feedback	sid 11
Veckoboken	sid 12
Diskussion	sid 13
Tackbrev Rotary	
Tidningsartiklar	
En elevs berättelse	

Förord och inledning

Under våren 2003 har Stiftelsen för fritidsområden i Skåne tillsammans med Rotary, Stiftelsen Skogssällskapet, Dunkers Kulturhus och Fredriksdals Friluftsmuseum i samarbete med skolor från Helsingborgs Stad utfört vandringar på Skåneleden för att integrera skolor från olika stadsdelar, där elevernas sociala och kulturella bakgrund är varierande. Syftet har varit att försöka minska klyftan mellan invandrarbarn och barn med svensk bakgrund. Genom att blanda klasserna och på olika sätt under vandringens gång och låta barnen lösa uppgifter tillsammans, både praktiskt och teoretiskt, skedde möten med barn som antagligen aldrig skulle träffats annars.

Eleverna har tagits med till Skåneleden under ledning av naturguiderna Ingrid Svensson, Cia Nilsson, Kenneth Joelsson, Bengt Granelli och Anders Larsson. Man har blandat skogsbruk, allemansrätt, jakt, kulturhistoria och landskapsformationer i en lättförståelig information som delats ut under vandringens gång under pedagogiska former. Praktiska lekar med tankemoment tillhörde vandringens höjdpunkter.

Pilotprojektvandringarna har hållits utmed Skåneleden och andra strövstigar i rekreatiomsområdena Klåveröd och Fulltofta. Precis som under tidigare vandringar har uppskattningen från lärare och elever legat på en hög nivå. Behovet av att få en möjlighet att besöka naturen tycks vara mycket stort vilket noterades både bland elever och lärare.

Entreprenör för arbetets utförande har varit Skogssällskapets Förvaltning AB. Projektledare har varit Anders Larsson.

Hässleholm 2003-10-31

Anders Larsson
på uppdrag av
Stiftelsen för fritidsområden i Skåne

Skåneleden

Invigdes 1978, består idag av Kust till kustleden, Nord till sydleden, Ås till åsleden och Österleden. Leden är 97 mil lång och växer fortfarande. Förutsättningen för Skåneleden existens är de över 1000 markägare som ställer upp och låter leden gå gratis över deras mark.

Leden går till stor del på privatägd mark. Drygt 1000 markägare har generöst ställt sin mark till förfogande för Skåneleden utan ersättning. Avtal tecknas mellan markägarna och respektive kommun där de ger sitt medgivande till leden och i vissa fall rast-/övernattningsplatser.

Det yttersta ansvaret för leden ligger på Stiftelsen för Fritidsområden i Skåne, som har ett samordningsansvar för leden.

Stiftelsen för Fritidsområden i Skåne bildades 1967 av de bägge skånska landstingen och Malmö stad. Nu förvaltas stiftelsen av Region Skåne. Stiftelsen har på entreprenadbasis engagerat Skogssällskapets Förvaltning AB att utföra de åtgärder som beslutas. Stiftelsen svarar för samordning, kvalitetsfrågor, policy, information och marknadsföring, kartor mm.

Det praktiska ansvaret för skötsel och kontakter med markägare har respektive kommun som leden går igenom.

Skåneleden bidrar till en god livskvalitet. Vistelse i naturen är bra för hälsan, både psykiskt och fysiskt. Region Skåne har som sjukvårdshuvudman ett särskilt intresse av att invånarna ges möjligheter till en god hälsa och ett gott liv.

Fulltofta

Fulltofta strövområde bjuder på rika naturupplevelser. Naturreservatet vid Ringsjön är ett gammalt kulturlandskap med stengårdsgårdar, hagmarker och stora ekar. I skogarna vimlar det av fornminnen och kulturlämningar som vittnar om mödosamt odlande av marken. Förutom fisket i Ringsjön kan man fiska efter regnbåge i Bjeversdammen. På Fulltofta kan man hyra stugor, varav den ena, med 11 bäddar, är handikappanpassad. Området runt Fulltofta är ett godslandskap med gamla anor. En mängd historiska lämningar och spår vittnar om att platsen tidigt blev bebodd. Fulltofta ligger inom den del av det skånska landskapet som benämns ris- eller mellanbygden. Området utgörs, förutom av planterad skog, av ett mosaiklandskap av torra hedar, enefälader, öppna betesmarker,

högörtängar och äldre ekskog. De stora dragen i landskapet formades för 13 000 år sedan, då inlandsisen började dra sig tillbaka. I isens kölvatten startade en återinvandring av växter och djur. Bland djurarterna förekom både älg och rådjur. Här fanns också den sedan länge utdöda jättehjorten, som levde i ett öppet landskap. Redan under stenåldern bosatte sig människor säsongsvist vid Ringsjöns stränder, där den huvudsakliga näringen var jakt och fiske. Efterhand som människan blev bofast började marken brytas upp och de första åkrarna såg dagen. Än i dag kan man se spår efter dessa primitiva jordbruksformer.

Hitta till Fulltofta.

Under senare delen av medeltiden var området sannolikt fullt koloniserat. Landskapet dominerades av lövträdsrika ängar och betesmarker med små oregelbundna åkerlappar i anslutning till byarna. På 1600-talet utvecklades Fulltofta till ett litet samhälle. Mjöl- och sågkvarnar anlades och torp växte upp lite varstans. År 1900 fanns på området en handfull arrendegårdar och cirka tjugofem torp, som lydde under godset eller gårdarna.

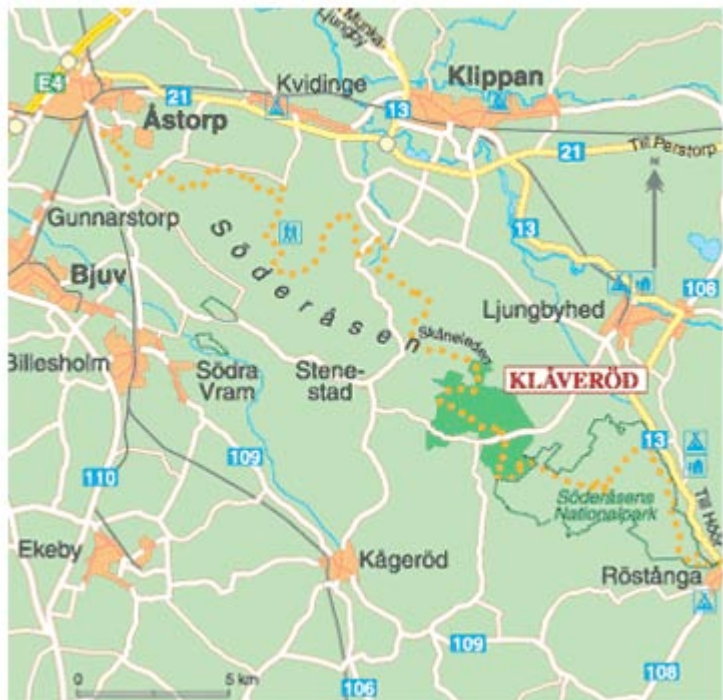
Klåveröd

Högst upp på Söderåsen, mitt emellan Kågeröd och Ljungbyhed, ligger strövområdet Klåveröd. Här möter man ödemark mitt i Skåne. Det är ett spännande landskap, en vildmark med mäktiga raviner och djupa granskogar, men också bil- och promenadvägar, fiskeplatser, observationstorn, rastplatser med grillar och vintertid både skidterräng och tefatsbackar. Klåveröd är ett fint utflyktsmål för avkoppling och naturupplevelser året runt. Söderåsen är en horstbildning. Urberg har genom förskjutningar i bergsplattorna kommit att sticka upp över det omgivande landskapet. Det bortåt 2 000 miljoner år gamla urberget utgörs av gnejs, vilket är den vanligaste bergarten på åsen. Den är ofta rödfärgad av fältspat och är, tillsammans med kvarts, huvudbeståndsdelen i berggrunden. För 200 miljoner år sedan förekom kraftig vulkanisk aktivitet i dessa trakter. Då lavan stelnade bildades, bland andra, bergarten diabas som kan påträffas på många ställen. I mitten av 1800-talet hade skogen sin minsta utbredning efter istidens tundraperiod. Endast små rester av den forntida skogen fanns kvar kring större gårdar och i otillgängliga raviner. Ek och bok dominerade på torrare mark med al och björk i fuktiga partier. I övrigt bestod landskapet av betesmark och fälader. Bysamhällets sönderfall i samband med skiftesreformerna under 1800-talet och ny odlingsteknik förändrade

förutsättningarna för skogens återväxt. Ny skogspolitik gynnade plantering av gran. Denna utveckling har gett upphov till dagens landskap med gammal lövskog av ek och bok och stora områden med ung och medelålders planterad gran. Vid Grindhus finner man gamla naturbetesmarker, hagmarker, och slåttermarker. Denna naturtyp var för drygt hundra år sedan mycket vanlig på hela Söderåsen. Här kan man fortfarande finna växter som berättar om långvarig hävd och bete. Exempel på dessa växter är slättegubbe, låsbräken och kattfot. Dohjort är ett av de vanligaste större djuren i Klåveröd. En och annan älg kan man träffa på och rådjursstammen är god. Räv, grävling och mård varierar i antal, men finns alla i Klåveröd. Fälthare finns i det öppna landskapet. Ekorre syns ibland och skogsmöss uppträder i stort antal. Hermelin och småvessla kan man med litet tur få se i naturbetesmarkerna och det småbrutna landskapet.

Fågellivet i övrigt bjuder knappast på några överraskningar. Nämnas kan arter som duvhök, bivråk och stenkäck som relativt säkra häckfåglar. I bäckravinerna finns ett mycket rikt insektsliv, bland annat en knottart som normalt lever i betydligt kallare klimat. Då mängden gammal skog är mycket liten saknas flertalet av de vedlevande stora skalbaggar. En art som verkar att öka är bålgeting.

Vid 1800-talets mitt fanns i Klåveröd flera stora gårdar och många torpare. Man försörjde sig på jordbruk och boskapsskötsel. Stora delar av marken var odlad. Numera är bygden ganska avfolkad, men spår finns kvar i form av ruiner efter torp och kvarnar. Namn på vägar, stigar och platser minner om dem som bott här.

Hitta till Klåveröd.

Söderprojektet

Helsingborg Landborgen Rotaryklubb har i sina stadgar inskrivet att klubben skall *”med uppmärksamhet följa det offentliga livet inom verksamhetsområdet och föreslå åtgärder, som kan främja tillämpningen av Rotarys principer inom samhällstjänst;...bör särskilt intressera sig för ungdomens utveckling till goda medborgare.”*

Då Helsingborg Landborgen har sin verksamhet på Söder i Helsingborg har klubben sökt finna sätt hur den skall kunna bidra till utvecklingen i stadsdelen där vi sett att integrationsproblemen är stora.

Syftet med projektet var:

- Att ge barnen en introduktion till den svenska naturen
- Att ge tillfälle för barnen från olika kulturer att träffas och umgås
- Att främja integration bland skolbarn i Helsingborg
- Att lära barnen hur allemansrätten fungerar
- Att visa barn och lärare lämpliga utflyktsmål i närheten av Helsingborg och därigenom verka för förbättrad hälsa och rikare fritid (indirekt påverkan på föräldrarna)

Läs om genomförandet på sidan 10.

Träd och trä

Pedagoger från Dunkers kulturhus och Fredriksdals friluftsmuseum genomför ett integrationsprojekt med elever från Drottninghögs- och Svensgårdsskolan i Helsingborg. Målet är att bryta segregationen och öppna vägar för integration genom att eleverna från de olika skolorna under flera gånger under 2003 får chansen att träffa varandra. En av dessa träffar förlades i Fulltofta strövområde under en vandring på Skåneleden. Detta passade bra in eftersom projektet har ett Träd och trä-tema.

Syftet med projektet är:

- Skapa ett pilotprojekt som förhoppningsvis kan fungera som mall i framtida arbeten kring integration
- Att arbeta kring ett gemensamt tema på en neutral plats för skapa förutsättningar för att lyckas med integration
- Elever och lärare skall bli inspirerade att arbeta kring det ämnesövergripande temat ”Träd och trä”
- Elever skall få en grund att förstå trädens betydelse ur ett större perspektiv
- Utveckla temat ”Träd och trä” på Fredriksdal. Ett tema där man kan arbeta ämnesövergripande och integrerat mellan natur och kultur
- Genom att närma sig ett tema från olika infallsvinklar kan kunskaperna bli djupare. Därför är upplägget ämnesövergripande (naturkunskap, SO, svenska, matematik, tråslöjd, hemkunskap, teknik, bild, musik)
- Naturskolans pedagogik kommer att genomsyra undervisningen. Uteaktiviteterna är en fast hörnpelare. Genom lustfyllda upplevelser i naturen då alla sinnen aktiveras, undersökningar samt faktainsamling hoppas projektet ge eleverna värderingar som gör dem till medvetna samhällsmedborgare

Läs om genomförandet på sidan 10.

Ekonomiskt utfall

Ambitionsnivån att göra något extra av pilotprojektet växte under planeringsstadiet. Mötena blev dubbelt så många och kom att beröra en guide mer än budgeterat. För att få ut så mycket som möjligt av studien behövde två nya vandringssträckor inventeras samt läger byggas. Den från början diffusa (p.g.a. jungfrulig mark) budgetramen visade sig till slut spricka. Det hela slutade med att projektet blev dubbelt så dyrt som budgeterat. Att sedan en av de tilltänkta arrangörerna (Friluftsförbundet) hoppade av hjälpte till att spä på kostnaderna. I gengäld kommer kommande integrationsövningar med barn i naturen, även rullstolsbundna, fungera utan större planering då vi nu har ett mycket väl fungerande koncept.

Summa kostnader: 141 150 kr.

Finansiärer:

Helsingborgs Rotaryklubb Landborgen:	15 000 kr
Stiftelsen Skogsällskapet:	15 000 kr
Helsingborgs kommun, Kultur i bostadsområden	18 600 kr
Stiftelsen för fritidsområden i Skåne:	92 550 kr.

Vandringsschema och kontaktpersoner för pilotprojektet

Pilotprojektetsvandringar våren 2003							
AK Lärarekontakt Område Husensjd Klåveröd Husensjd Klåveröd Husensjd Klåveröd Husensjd Klåveröd Drottninghög Ask, Kasta							
Integration i Helsingborg							
Datum	Skola	Elever		Tel	Buss skolan	Buss skogen	Anteckningar
2003-05-20		20	4:or - tjejer/killar	Ulrika Franzon	042-105610	08.30	15.30
	Gustav Adolf	20	4:or - tjejer/killar	Agneta Arctadius-Ronge	042-105600	08.45	
2003-05-21		20	4:or - tjejer/killar	Ulrika Franzon	042-105610	08.30	15.30
	Gustav Adolf	20	4:or - tjejer/killar	Agneta Arctadius-Ronge	042-105600	08.45	
2003-06-02		20	5:or - tjejer/killar	Ulrika Franzon	042-105610	08.30	15.30
	Gustav Adolf	20	5:or - tjejer/killar	Agneta Arctadius-Ronge	042-105600	08.45	
2003-06-02		20	5:or - tjejer/killar	Ulrika Franzon	042-105610	08.30	15.30
	Gustav Adolf	20	5:or - tjejer/killar	Agneta Arctadius-Ronge	042-105600	08.45	
2003-06-05		20			042-105594	08.00	2 st rullstol
		20			042-104598	08.15	2 st rullstol
		20			070-2635121	08.00	
		20		Marianne Langemar	042-104598	08.15	

Bergkvara Buss, tel. 0431-44 50 00

Vandringssprojektet berörde sammanlagt 240 st elever och 25 st lärare från fyra skolor.

Foto: Kenneth Joelsson

Genomförande

Barnen har tagits med på en guidad tur på några av de vackraste och mest sevärda strövstigarna i Skåne. De sju kilometrarna som vi vandrat inventerades först faktamässigt på kulturella och biologiska sevärdheter och informationen har sedan anpassats till barnens förkunskaper och eventuella handikapp.

I **Fulltofta** hittade vi två sträckor, var av den ena rullstolsvänlig, som kunde vandra av 80 elever samtidigt ledda av fyra guider. Utmed leden fick eleverna träffa en femte guide som visade upp en skogshuggares utrustning och berättade om det svenska skogsbruket. Detta var en förfrågan av projektledarna på Fredriksdals Friluftsmuseum efter som vårens tema för de båda berörda skolorna, Svengårdsskolan och Drottninghögskolan, var Träd och trä. De båda skolorna var sedan tidigare uppdelade i åtta grupper med olika träd- och busknamn. Grupperna vandrade två och två och själva vandringen utfördes under en dag. Ämnen som också togs upp längs vandringen var allemansrätt, jakt samt en samarbetslek rörande biologisk mångfald.

I **Klåveröd** delades eleverna upp i flick- och pojkgrupper. Pojkarna började dagen med att vandra 4 km tillsammans med en guide medan flickorna delades upp i två mindre grupper på två guider. Flickgruppen utförde samarbetslekar vilka gick ut på att de blandade skolorna/klasserna blev tvungna att tänka och utföra praktiska övningar tillsammans för att kunna lösa uppgifterna. Pojkarna fick förutom en uppfräschning av allemansrätten även chans att träffa en deltagande finansiär från Rotary som berättade om klubbens arbete samt lite om sig själv. Vid ett tillfälle under dagen utfördes även en samarbetslek rörande biologisk mångfald. Efterhand vävdes dagens samhälle in i leken för att visa att alla har en uppgift och att alla är viktiga för att samhället skall fungera. På eftermiddagen bytte flickor och pojkar aktivitet. Vandringarna med de 160 eleverna från Gustav Adolfsskolan och Husensjö skola delades upp på fyra dagar.

Foto: Ingrid Svensson

Massmedia

Vårens vandringar har uppmärksammats i både Helsingborgs Dagblad och Sydsvenska Dagbladet. Artiklarna hittar man längst bak i slutrapporten.

Kontaktpersoner:

Sydsvenska Dagbladet, Martin Olsson, tel. 040-

Helsingborgs Dagblad, Emil Schön, tel. 042-489 90 00

Bussar

Bergkvarabuss stod för transporten till både Fulltofta och Klåveröd.

Kontaktperson:

Bergkvarabuss Ängelholm, Per Ahlkvist, tel. 0431-44 50 00

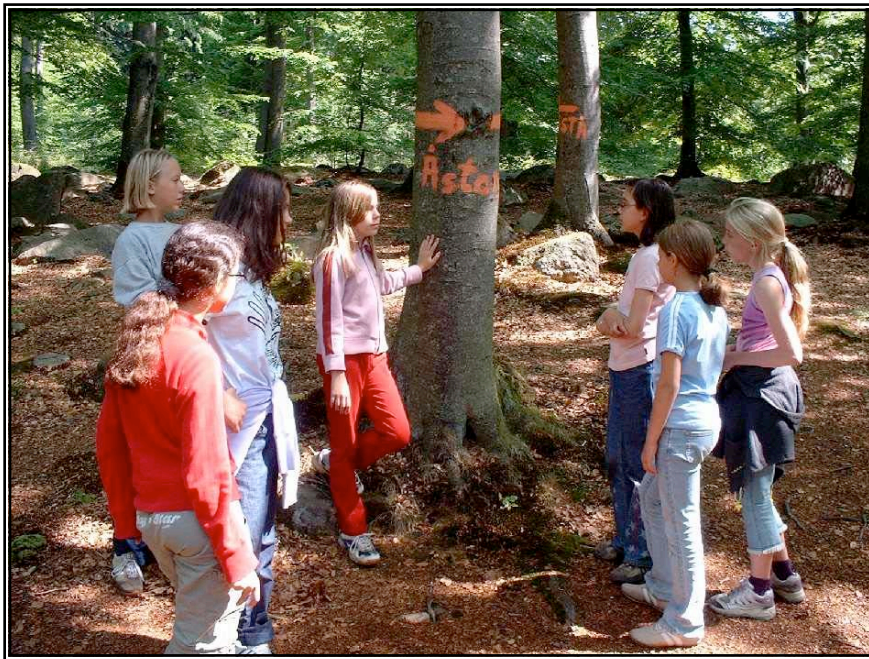

Foto: Ingrid Svensson

Feedback

Lärare och elever var mycket nöjda med dagen i skogen. Många av lärarna tycker det känns jobbigt att driva liknade projekt i egen regi och är tacksamma för allt stöd. Det finns inte resurser på skolorna att utföra dessa nödvändiga integrationsövningar och ett par gånger märktes behovet i form av råa ord och vid ett tillfälle även handgemäng. Men i det stora hela var upplevelsen mycket positiv och en skriftlig rapport från två av de deltagande elever från Gustav Adolfs skolan hittar man längst bak i slutrapporten.

Veckoboken

Under vårens vandringar har guiden Ingrid Svensson publicerat en veckobildbok som lagts ut på Skåneledens hemsida, www.skaneleden.se
Här har barnen kunnat gå in och se vad som hänt när elever från andra skolor varit ute och vandrat. Här följer ett smakprov (textdelen) från höstens veckorapport:

Dagbok för vecka 21, 20-21 maj och för vecka 23, 2-3 juni 2003

Vi har under dessa dagar genomfört ett pilotprojekt. Meningen med projektet, var att två skolor från samma stad men med olika sociala och kulturella bakgrunder, skulle få möjlighet att lära känna varandra under en dag i naturen.

Allt genomfördes i Klåveröds strövområde, och i samarbete med Rotary Landborgen i Helsingborg, vilka också deltog aktivt under dessa dagar.

Skolorna som deltog, var Gustav Adolf skolan samt Husensjöskolan, båda skolorna ligger i Helsingborg.

Eleverna kom från klasserna 4 och 5, och delades upp i två grupper, pojkar för sig och flickor för sig. Dessa grupper delades senare upp i två mindre grupper.

Aktiviteterna som skulle genomföras var naturligtvis en vandring på Skåneleden, men även två stycken samarbetsövningar. Dels ett naturkruss och dels en vattenlek.

Under vandringen, fanns det möjlighet att gå upp i utsiktstornet vid Højehall, Skånes näst högsta punkt. Dessutom informerades om bland annat skogsbruk och allemansrätt.

Det blev några trevliga dagar, med sol och regn, skratt och lek med många nya vänner.

Ett härligt sommarlov önskar vi er.
Ingrid, Kenneth, Bengt och Anders

Diskussion

Den svenska integrationspolitikens misslyckanden har lämnat många invandrare isolerade i sina betongförorter, bidragsberoende och åtskilda från det svenska samhället. Ett segregerat samhälle leder till missförstånd, fördomar och besvikelser. Många är de invandrarungdomar som aldrig fått uppleva den svenska naturen, dels p.g.a. oförmåga att ta sig dit, men även för att man förknippar skogen med minförsåt eller fattigdom. Vårens integrationsprojekt tog ett steg mot att åtgärda dessa problem.

Möten människor emellan är viktiga, både sett från individens och samhällets perspektiv. Vi ser i dagens samhälle ofta tendenser av isolering; tillhör man en viss yrkesgrupp med en gemensam utbildningsbakgrund tenderar man som individ att oftast röra sig socialt inom just denna grupp. Kulturarbetare umgås med kulturarbetare, akademiker med akademiker, lantbrukare med lantbrukare o.s.v. Detta kan lätt skapa en ”taggarna utåt mentalitet” som varken främjar individen eller samhället i stort. Vårens gränsöverskridande arbete har förhoppningsvis bidragit till att så frö som kan bryta ner de sociala murkonstruktionerna. Ett antal utväxlingar av epost-adresser eleverna emellan under dagarna i Klåveröd pekar åtminstone i rätt riktning.

Integration genom mixning av skolor och elever med olika social, ekonomisk och kulturell bakgrund under en vistelse i naturen är ett hållbart koncept som ger medverkande elever viktiga reflektioner, kontakter och en grund till ökad förståelse för ett framtida hållbart samhälle.

Foto: Ingrid Svensson